

TİCARİ SIR-IŞ SIRRI

Ar. Gör. Salih Önder YEŞİLTEPE*

GİRİŞ

Piyasa ekonomisi açısından rekabetin teşvik edildiği, haksız rekabetin ise çeşitli normlarla yasaklandığı günümüz hukuk düzeni içerisinde işletmeler, ayakta durabilmek ve birbirleri ile yarışabilmek amacıyla teknolojik donanımlarını ve işletme yapılarını günden güne geliştirmekte ve maksimum kapasiteye ulaşabilmek için birbirinden farklı yöntemler, sistemler ve teknolojiler kullanmaktadırlar. İşletme sahipleri açısından, kendilerini başarıya ulaştırmış olan kullandıkları bu yöntem, sistem ve teknolojilerin sır olarak kalması, rakip firmalarla rekabet edebilme güçlerinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır.

Türk Hukukunda sır kavramının tanımı kanuni düzenlemelerde yer almamış ve bu boşluk içtihat ve doktrin tarafından doldurulmaya çalışılmıştır.

Her ne kadar İş Kanunu meslek sırlarından, TTK ise ticari sırlardan ve iş sırlarından bahsetmekte ve sırrın korunması yönünde bir takım düzenlemeler getirmekte ise de sır kavramının tanımı her iki kanunda da yer almamaktadır.

Konuya girmeden önce belirtmek isteriz ki; iş sırları ile ticari sırları birbirlerinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün değildir. Zira ticari sırlar da iş sırrı kapsamına girmekte ve gerek ekonomik değerleri gerekse korunmaları açısından iş sırları içerisinde ayrı bir önem arz etmektedirler. Bu sebeple çalışmamızda iş sırları ile ticari sırların unsurları ve kapsamaları üzerinde durulacak ve hizmet akdinin devamı süresince işçinin sadakat borcu çerçevesinde değerlendirilen sır saklama borcuna aykırı davranışlarının hukuki sonuçları ele alınacaktır.

---

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Araştırma Görevlisi

BİRİNCİ BÖLÜM**İŞ SIRRI -TİCARİ SIR KAVRAMLARI****I. GENEL OLARAK**

Kelime anlamı ile sır, saklanması gereken bilgi olarak ifade edilmektedir¹. Genel olarak sırrın; kişinin özel yaşamına dahil, aleni olmayan ve saklı tutulması gereken maddi ve manevi değerleriyle ilgili olay, davranışlar ve işlemler olarak ifade edilmesi mümkündür². Herkes tarafından bilinmemesinde yarar bulunan her özellik sır olarak kabul edilebilir³.

Sırrın saklı ve gizli kalması önemli bir meseledir. Bir sırrın, sahibinin iradesiyle ya da iradesi dışında harice intikal etmesi durumunda bu sırrın yayılmasını önleyebilmek oldukça güçleşir. Bunun sonucunda ise gerek fert, gerekse toplum açısından birtakım sakıncaların ve huzursuzlukların doğması kaçınılmaz bir hal alır. Bu sebeple, kişilerce sır olarak tanınmış gizli şeylerin ifşa edilmemesi çok eski zamanlardan beri bir takım prensiplerle emredilmiştir. Bu hususta ahlak ve muşeret kaidelerinin başta geldiğini söylemek mümkündür. Dinler ve kanunlar da bu mahremiyetin gerekliliğini belirtmişler ve ifşasını yerine göre yasaklamışlardır⁴.

Gerek iş hukukunda gerekse ticaret hukukunda, korunması gereken sırrın genellikle ekonomik bir değerinin bulunması, yapılan iş ve ticaret ile alakalı olması, kişinin ticari hayatını etkileyecek niteliğe sahip olması, onun korunması meselesini daha da ön plana çıkarmakta ve bu amaçla mevzuat içerisinde bir takım düzenlemeler yapma yoluna gidilmektedir⁵. Ancak sır kavramı kanunlarda tanımını bulamamış ve bu kavramın tanımı doktrin ve içtihatlarla bırakılmıştır⁶.

Meslek sırlarını ifşa etmenin işverene haklı nedenle fesih hakkı vereceğini belirten İşK.m.25 hükmü, meslek sırrının ne anlama geldiğini ve kapsamının ne olacağını açıklamamıştır. TTK. m. 57/b.7 hükmü de "müstahdemleri, vekilleri veya diğer yardımcı kimseleri işgal suretiyle, istihdam

1 **YILMAZ**, Ejder, Hukuk Sözlüğü, Ankara 1986, s.637.

2 **KAPLAN**, İbrahim, Banka Gizliliği-Bankanın Sır Saklama Borcu, BATİDER., C.XV, S.4, Aralık 1990, s.3.

3 **AYİTER**, Nuşin, Borçlar Kanunu Hükümlerine Göre Fer'i Rekabet Memnuiyeti Mukavelesi, Arsebük'e Armağan, Ankara 1958, s.470; **YAVUZ**, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 1996, s.425.

4 **ARAL**, Namık Zeki, Bankalarda Mesleki Sır, Ankara 1950, s.4.

5 **UŞAN**, M. Fatih, İş Hukukunda İş Sırrının Korunması (Sır Saklama ve Rekabet Yasağı, Ankara 2003, s.24.

6 **DONAY**, Süheyl, Türk Ticaret Kanununun 363. Maddesine Göre Sır Saklama, Özel Galatasaray Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Dergisi, 1970, S.4, s.301; **SOYER**, M. Polat, Rekabet Yasağı Sözleşmesi, (BK.md. 348-352), Ankara 1994, s.53.

edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa ettirmeyi veya ele geçirmeyi", TTK.m.57/b.8 hükmü ise "hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde edilen veya öğrenilen imalat ve ticaret sırlarından haksız yere faydalanmayı veya onları başkalarına yaymayı" haksız rekabet halleri arasında saymış ancak imalat sırrı ve ticaret sırrı kavramlarının açıklamasını yapmamıştır.

II. İŞ SIRRI KAVRAMI

A. Terminoloji

İş sırrı kavramı, iş ve işyeri ile ilgili her türlü gizli bilgiyi içine alan geniş bir kavramdır. İmalat sırları ile ticaret sırları da bu kapsam içerisinde bulunmaktadır⁷.

İş Kanunu, korunması gereken sır kavramına ilişkin olarak "meslek sırrı" kavramını kullanmakta⁸, Borçlar Kanunu ise "iş sırrı" kavramını benimsemektedir⁹. Doktrinde ise, genel kabul görmüş bir kavram bulunmakta, "meslek sırrı", "iş sırrı" ve "ticari sır" kavramları kullanılmaktadır¹⁰. Biz, diğer kavramları da kapsamına almasından ötürü, iş sırrı kavramını kullanmayı tercih ediyoruz.

B. Tanımı

Doktrinde yapılan bir tanıma göre; « iş sırrı kavramı, işletmeyle ilgili, sınırlı bir çevre tarafından bilinen, başkaları tarafından kolaylıkla öğrenilemeyecek, saklı kalmasında işverenin haklı bir menfaate sahip bulunduğu ve işverence saklı kalması arzu edilen olguları ifade etmektedir.»¹¹.

Bir diğer tanıma göre ise; « iş sırrı, yalnız bir teşebbüse münhasır bulunan ve o teşebbüsün gerek ticari gerek teknik bakımdan muvaffak olmasını temin eden ve rekabet korkusuyla herkesten gizlenen bir takım hususiyetlerdir »¹².

UŞAN¹³ ise iş sırrı kavramını şu şekilde tanımlamaktadır; « iş ve işyeri ile ilgili bulunan, üçüncü kişiler tarafından bilinmeyen, kamuya mal ol-

⁷ SOYER, M. Polat, Rekabet Yasağı Sözleşmesi, (BK.md.348-352), (Ankara 1994, s.12, dn.40; UŞAN, s.28.

⁸ Bkz. İş K. m.25.

⁹ BK. m.348: "İş sahibinin müşterilerini tanımak veya işlerinin esrarına nüfuz etmek..."; "Her ne kadar kanunda işçinin "esrara nüfuzu"ndan söz edilmekte ise de, bu ifadeyi kaynak metne uygun olarak "iş sırlarına nüfuz" şeklinde anlamak gerekmektedir.", SOYER, s.53, dn.87.

¹⁰ Bkz. UŞAN, s.28, dn.

¹¹ SOYER, s.53.

¹² AYİTER, s.469.

¹³ UŞAN, s.29.

mamış ve aleniyet kazanmamış ancak iş yerinde çalışan kişi ve/veya kişilerce (sınırlı sayıda kişi tarafından) bilinen, işverenin de başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği, saklı kalmasında haklı bir menfaatinin bulunduğu, basitçe ve kolaylıkla öğrenilemeyecek her türlü bilgidir ».

C. Unsurları

1. Sır Niteliği

Sırrın, sahibinin açıklanmamasında fayda gördüğü ve başkaları tarafından bilinmeyen her türlü bilgi olduğunu yukarıda belirtmiştik. Ancak iş sırrı için aynı ifadeyi kullanmak mümkün olmamaktadır. Zira iş sırları en azından o iş yerinde çalışan işçiler tarafından bilinir niteliktedirler. Şöyle ki; işverenin, ticaretin üretim ve pazarlama faaliyetlerine ilişkin bilgileri çalışanlarına işinin bir gereği olarak vermesi söz konusudur¹⁴. Bu sebeple iş hukukunda, sırrın bilinmezliği özelliğinin nisbi nitelikte olduğu söylenmektedir¹⁵.

Ancak işyerinde sır olarak kabul edilen hususların işyeri çalışanlarınca biliniyor olması, onların üçüncü kişilere açıklanabileceği anlamını taşımamaktadır. Buna göre, sırrın yayılması kontrol altında tutulabildiği sürece onun birden fazla kimse tarafından bilinmesi veya üçüncü bir kişiye verilmesi, sır olma vasfını ortadan kaldırmaz¹⁶. Burada önemli olan, işletmeyle ilgili bilginin sadece sınırlı bir çevre tarafından biliniyor olması, söz konusu bilgiye sahip olanların kapalı bir çevre oluşturuyor olmasıdır. Bu çevre dışında kalan kişilere, gizlilik kaydıyla bu bilginin aktarılması da onun sır olma niteliğini ortadan kaldırmayacaktır. Bu çevreye dahil olanların sayısı da kural olarak önem taşımamaktadır¹⁷.

İşverence çalışanlara tevdi olunan bu tür bilgilerin başkalarına açıklanmaması kaydıyla verildiği kimi zaman açıkça belirtilmekte kimi zaman ise bilginin veriliş şeklinden veya karakterinden açıkça anlaşılmaktadır¹⁸. İşçinin, sır saklama borcu içerisine giren bir bilgiyi ne şekilde öğrendiği önem arz etmemektedir¹⁹.

Ancak herhangi bir iş için olağan bir hususun sır olarak kabul edilmesi mümkün olmadığı gibi sır konusu olan bilginin hukuka, genel ahlaka ve

¹⁴ CAMCI, Ömer, Haksız Rekabet Davaları -2-, İstanbul 2002, s.120.

¹⁵ AYTAÇ, Zühtü, Anonim Ortaklık Denetçilerinin Sır Saklama Borcu, BATİDER, C.X, S.1, Haziran 1979,s.134.

¹⁶ DONAY, Sır Saklama Borcu, s.304.

¹⁷ SOYER, s.54-55.

¹⁸ YAVUZ, Cevdet, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 1996, s.423; CAMCI, s.120.

¹⁹ PETEK, Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Ankara 2002, s.235; TUNÇOMAĞ, Kenan, Türk İş Hukuku, C.I, İstanbul 1975, s.228.

adaba da aykırı olmaması gerekmektedir²⁰. Önemsiz denebilecek küçük ayrıntıların da sır olarak kabul edilmesi söz konusu olmamaktadır²¹.

Bir bilginin sır niteliğinde olabilmesi için kamuya mal olmuş bir bilgi olmaması gerekmektedir. Zira herkes tarafından bilinen maruf ve meşhur olayların sır olduğundan bahsedilmesi mümkün değildir²².

Bilgiye gizlilik niteliği veren husus, söz konusu bilgiyi elde etmede, seçmede ve düzenlemede harcanan emek ve çabadır²³. Bu nedenle, işverenin sahip olduğu bilgi seviyesine ulaşabilmek için belirli oranda masraf yapılmasının ve zaman harcanmasının gerekli olduğu durumlarda ticari sırrın varlığından söz edilmekte ve üçüncü kişilerin bu sırı kendi çabalarıyla ulaşabilme imkanına sahip olmalarının, bu hususun sır olma vasfını ortadan kaldırmayacağı kabul edilmektedir²⁴.

2. İş İle İlgili Olması

İş sırrı kavramının kapsamı oldukça geniştir. Bir sırrın iş sırrı sayılabilmesi için her şeyden önce işletmeyle ilgili olması gerekmektedir²⁵. İşletmeyle ilgili olma kavramı ise sırrın ticari, teknik ve personele ilişkin bulunması anlamını taşımaktadır. Bu anlamda, işletmenin herkes tarafından bilinmeyen organizasyon biçimi, kredi olanakları, personel yönetimi, stok bilgileri, müşteri listeleri, tüketici alanları fiyat bilgileri, formül, icat, metot teknik ve yöntemler yeni desen ve modeller, üretim teknolojisi, kâr marjı gibi yapılan iş ve işyeri ile ilgili her şeyin iş sırrı olarak nitelendirilmesi mümkündür. Bunun yanında, işverenin bir sözleşme ilişkisi nedeniyle öğrendiği ve gizli tutmakla yükümlü olduğu üçüncü kişilere ait sırlar da işletmeyle ilgili bilgilere dahildir²⁶. Bir sözleşmeye dayalı olarak kullanılan ve know-how²⁷ olarak ifade edilen teknik bilgilerin de sır vasfı taşıdığı kabul edilmektedir²⁸.

Kısaca iş sırrı kavramının, işletmede gerçekleştirilen her şeyi kapsamına alabilecek geniş bir içeriğe sahip bulunduğu ve bunların mutlaka bir yenilik niteliği taşımalarının da şart olmadığını söylemek mümkündür²⁹.

²⁰ UŞAN, s.31.

²¹ CAMCI, s.100.

²² DONAY, Süheyl, Meslek Sırrının Açıklanması Suçu, İstanbul, 1978, s.4; SOYER, s.55.

²³ CAMCI, s.101.

²⁴ UŞAN, s.32.

²⁵ DONAY, s.8.

²⁶ SOYER, s.54.; DONAY, s.9.

²⁷ Know-How sözleşmeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. ERBAY, İsmail, Know-How Sözleşmesi, Ankara 2002.

²⁸ UŞAN, s.33.

²⁹ SOYER, s.54.

3. İşverenin Gizli Tutma İradesi

Bir bilginin iş sırrı olarak kabul edilebilmesi için, işverenin bu bilgiyi gizli tutma iradesine sahip olması da gerekmektedir³⁰. Bu irade açık olabileceği gibi, örtülü de olabilir³¹. Bu anlamda, işletmeyi ilgilendiren ve sınırlı bir çevre tarafından bilinen hususların, işveren tarafından kural olarak gizli tutulmak istendiği kabul edilmelidir. Yine, işverenin açık bir ifadeyle işçiye elde edilen ya da kullanılan bilgilerin sır niteliğinde olduğunu belirtmediği durumlarda dahi, o bilgiye yönelik olarak takip ettiği metod ve usullerin bu bilgilerin gizli nitelikte olduğunu ortaya koyduğu durumlarda işçinin sır saklama borcunun mevcudiyeti söz konusu olacaktır³². Zira aksi halde, açık bir gizli tutma iradesi bulunmayan durumlarda bunların korumasız kalması sonucu ortaya çıkmış olacaktır. Bu konudaki yanlış bir değerlendirmenin sonuçlarına katlanacak olan ise işçidir³³. Ancak işçinin kendisinden kaynaklanan bir nedenle ilgili bilgileri yanlışlıkla ya da yetkisiz olarak açıklamasının en azından o işçi için bu bilgilerin gizlilik ve sır vasfını kaldıracağı kabul edilmektedir³⁴.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bir iş sırrının varlığından bahsedilebilmesi için sadece işverenin gizli tutma iradesine sahip olmasının yeterli olamayacağıdır. Zira daha önce de belirttiğimiz gibi kamuya mal olmuş, herkes tarafından bilinen maruf ve meşhur bilgilerin, işverende gizli tutma iradesi olsa dahi iş sırrı niteliğinde olmayacağı açıktır³⁵. Bu noktada dikkate alınacak olan husus, o faaliyet alanındaki örf ve adet kuralları olacaktır. Belli bir bilginin, ilgili işkolunda büyük ölçüde yaygın olduğunun kabul edildiği durumlarda, işverenin açık bir ikazının olması dahi gizli tutma yükümlülüğünü doğurmayacaktır³⁶.

4. İşverenin Haklı Bir Menfaatinin Varlığı

Bir bilginin iş sırrı olarak kabul edilebilmesi için bulunması gereken bir diğer unsur ise, bilginin saklı kalmasında işverenin haklı bir menfaate sahip olmasıdır³⁷. Bu unsur, sır kavramı hakkında keyfiliği ortadan kaldırma-

³⁰ AKYİĞİT, Ercan, İsviçre ve Türk İş Hukukunda İşçinin Hizmet Akdi Sonrasına Yönelik Rekabet Yasağı, Kamu-İş, Ocak 1991, s.12; ERTAŞ, Kudret, Türk Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu, Ankara 1982, s.53; TUNCAY, A. Can, İşçinin Sadakat (Bağlılık) Yükümlülüğü, Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı, İstanbul 2001, s.1068; UŞAN, s.33; AYTAC, s.184; SOYER, s.56.

³¹ DONAY, s.5; SOYER, s.56, UŞAN, s.33.

³² UŞAN, s.34.

³³ SOYER, 56.

³⁴ UŞAN, s.36.

³⁵ CAMCI, s.102; TUNCAY, s.1068.

³⁶ UŞAN, s.35.

³⁷ AKYİĞİT, s.12; SOYER, s.55; UŞAN, s.36.

ya hizmet etmektedir. Ancak haklı menfaatin tesbiti hususunda dar bir ölçünün esas alınamayacağı kabul edilmektedir. Bu anlamda, menfaat ilişkisi ekonomik olabileceği gibi, subjektif ve manevi biçimde de ortaya çıkabilmektedir³⁸. Manevi menfaatlerinin mesleki anlamda zarar görmesi, işverenin ekonomik çıkarlarını da etkileyeceğinden, esas olarak açıklanması durumunda ekonomik bir zarar meydana getirecek olan bilgilerin, diğer unsurların da bulunması koşulu ile iş sırrı olarak nitelendirilebileceğini söylemek mümkündür³⁹. Bu noktada, açıklanması istenilmeyen bilginin, açıklanması durumunda işverenin rekabet gücünü etkileyecek nitelikte olması gerektiği belirtilmektedir⁴⁰.

İşverenin haklı bir menfaatinin bulunmadığı durumlarda iş sırrının varlığından bahsetmek mümkün değildir. Bu sebeple bu gibi durumlarda işverenin gizli tutma iradesi de önem arz etmeyecektir.

III. İŞ SIRLARININ KAPSAMI VE TİCARİ SIR KAVRAMI

A. Genel Olarak

İş sırrı kavramı, ticari sırları da kapsayan geniş bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ancak ticari sırlar ile sınırlı kalmamaktadır⁴¹. Zira ticari sır olarak nitelendirilemeyecek olan fakat işle ilgili olması sebebiyle işveren tarafından gizli tutulması istenen bilgiler de iş sırrının kapsamına dahil olmaktadır.

Her ne kadar, ticari sırlar dışında iş sırlarının bulunduğu kabul edilmekte ise de, ticari sırların, taşıdıkları ekonomik değerleri itibariyle iş sırrı kavramı içerisinde ayrı bir önemi bulunmaktadır. Ticari sırların kanuni düzenlemelerle diğer iş sırlarına oranla daha fazla korumaya alınmış olması da bu hususu doğrulamaktadır. Bu sebeple, iş sırrı kavramının kapsamının belirlenmesinde, ticari sırların özelliklerinin ve sınırlarının belirlenmesi, TTK düzenlemeleri karşısında ticari sırların durumunun tesbit edilmesi gerekmektedir.

B. Ticari Sır Kavramı

Her işletmenin kendisine özgü mahremiyet sahaları vardır. Bir tacirin, müşterileri, işletmesinin organizasyonu, metod ve usulleri, acente ve müessilleri ile ilişkileri, kayıtları, defterleri, haberleşmesi, teknik bilgileri ile ihtira beratının korumasına mazhar olabilecek kadar değer taşıdığı halde ihtira beratına rapdedilmemiş icatlar, resimler, modeller, işletme sahibinin

³⁸ AYTAC, s.184 vd..

³⁹ SOYER, 55-56.

⁴⁰ TUNCAY, s.1069; UŞAN, s.36.

⁴¹ UŞAN, s.28.

kişisel kabiliyet ve karakteri, iktisadi ve mali durumu, gizlenmesi gerekli ve zorunlu olarak görülen önemli birer sır halinde olabilmektedir⁴².

Ticari işletme esasına dayalı modern sistemi benimseyen⁴³ Türk Ticaret Kanunu, tacirin rekabet gücü açısından büyük önem taşıyan ticari sırları, birtakım yasal düzenlemeler ile koruma altına almış olmakla beraber ticari sır kavramının tanımını yapmaktan kaçınmıştır. Esasen ticari sırrın sınırlayıcı bir örnekleme yolu ile tanımlanması da mümkün olmamaktadır. Zira gelişen teknolojik sistem içerisinde, tacirler açısından sır olarak nitelendirilebilecek bilgiler de değişim ve gelişim göstermektedir.

TTK.m.57/7 hükmü; "Müstahdemleri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri işgal suretiyle, istihdam edenin veya müvekkillerinin imalat veya ticaret sırlarını ifşa ettirmek veya ele geçirmek", 57/8 hükmü ise; "Hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir şekilde elde ettiği veya öğrendiği imalat veya ticaret sırlarından haksız yere faydalanmak veya onları başkalarına yaymak" ifadelerini kullanarak "imalat sırrı" ile "ticaret sırrı" kavramlarını birbirinden ayrı mütalâa etmiştir.

İmalat sırrı, bir şeyin yapımında izlenen metot ve kurallar olarak tanımlanmakta⁴⁴ ve mamulleri, sanayie ait resimleri, eserleri ve buluşları da ihtiva etmektedir⁴⁵. Dar anlamı ile ticaretin, üretilen mal veya hizmetlerin alım satımı olduğu dikkate alındığında, üretim aşamasını ilgilendiren imalat sırlarının kanunun öngördüğü şekilde ticari sırlardan ayrı mütalâa edilmesi mümkün görülmektedir. Ancak sırrın korunması aşamasında bu ayrımın teoriden öteye geçmeyeceği ve uygulama açısından bir önem arz etmeyeceği ortadadır. Zaten geniş anlamı ile bakıldığında ticaret; üretim ve üretilen ürün ve hizmetlerin tüketiciye ulaştırılmak üzere piyasaya arzını da içermektedir⁴⁶. Bu sebeple bizce ticari sırlar açısından ticaret kavramı, üretim aşamasını da içine alacak şekilde anlaşılmalıdır.

Buna göre ticari sır kavramını; "tacirin ticari faaliyetleri esnasında kullandığı, aynı olanağa sahip olmayan veya kullanamayan rakiplerine karşı kendisi için avantaj teşkil eden herhangi bir formül, düzen, model ve sair toplam bilgiler" olarak ifade etmek mümkündür⁴⁷.

Herkes tarafından bilinemeyen ve araştırılmayan bağımsız bir ekonomik değeri olan her türlü bilgi ticari sır olarak kabul edilmektedir⁴⁸.

⁴² ÖRS, Fahri Halil, Türk Hukukunda Haksız Rekabet, Ankara 1958, s.62-63.

⁴³ ARKAN, s.4; BAHTİYAR, Mehmet, Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2003, s.9.

⁴⁴ ERTAŞ, s.52.

⁴⁵ ÖRS, s.63, dn.300.

⁴⁶ CAMCI, s.94.

⁴⁷ CAMCI, s.94.

⁴⁸ UŞAN, s.25.

Bir tacirin, mamullerini üretmek ve üretimde yararlanmak üzere hammadde, yarı mamul veya mal ve hizmetleri satın aldığı firmaların listesi, tacirin gizleme iradesinin bulunduğu durumlarda, bir ticari sır teşkil edecektir⁴⁹.

Rekabet, iktisadi hayatta müşteri çekmek için yapılan mücadele olarak tanımlanmaktadır⁵⁰. Müşteri çekmek için ise rakibin arz ettiği bir malı daha uygun şartlarla piyasaya sürmek gerekmektedir⁵¹. Ancak günümüzün globalleşen pazar yapısı içerisinde sadece rakiplerinden daha uygun şartlarla ürün arzı yeterli olamamakta, arz edilen ürünlerin hitap ettiği müşteri çevresine ulaşabilmek de büyük önem arz etmektedir. Bu sebeple piyasa araştırmaları yapan ve çaba göstererek belirli bir müşteri çevresini elde eden tacirler, bu müşteri çevrelerinin de rakipler tarafından öğrenilmesine engel olmak istemektedirler. Bu anlamda tacirin müşteri listeleri de bir ticari sır olma niteliği kazanmaktadır⁵².

C. İş Sırrına İlişkin Özel Düzenleme Alanları

1. Genel Olarak

İş K.m.25'te düzenlenmiş olan meslek sırlarının korunmasına yönelik hükümün ve TTK.m.56 ve devamında düzenlenmiş olan haksız rekabete ilişkin hükümlerin dışında da iş sırlarına yönelik özel hükümler bulunmaktadır. Bu hükümler, her işçi için geçerli olamayacak bazı özel nitelikli işlerin gereği olarak mevzuatta ayrıca düzenleme alanı bulmuşlardır. Mevzuattaki özel düzenlemeler ile koruma altına alınan bu sırlar da iş sırrı kavramının kapsamına dahil olmaktadır.

2. Özel Düzenleme Alanları

a. Anonim Şirket Pay Sahipleri, Murakıplar ve Yönetim Kurulu Üyelerine İlişkin TTK Düzenlemeleri

TTK.m.363 hükmü; "ticari defterler ve sır saklama mükellefiyeti ve ceza" başlığını taşımaktadır. Anonim şirketlerde pay sahiplerinin sır saklama yükümlülüklerine açıklık getiren madde hükmüne göre; pay sahiplerinin, şüpheli gördükleri noktalara murakıpların dikkatini çekme ve gerekli açıklamayı isteme hakları bulunmaktadır. Ayrıca pay sahipleri, genel kurulun açık izni ile ya da yönetim kurulunun vereceği karar üzerine şirketin ticari defterleri ile yazışmalarını inceleme olanağına da sahiptirler. Ancak ince-

⁴⁹ CAMCI, s.95

⁵⁰ AYHAN, Rıza, Haksız Rekabet Münasebetiyle Elde Edilen Menfaatlerin İadesi, Konya, 1990, s.13.

⁵¹ ARSLANLI, Halil, Kara Ticareti Hukuku, Umumi Prensipler, İstanbul 1960, s.13.

⁵² ARKAN, Sabih, Ticari İşletme Hukuku, Ankara 1999, s.299; ÖRS, s.61; UŞAN, s.39; CAMCI, s.95, YAVUZ, s.425.